

WILBUR SMITH

NA LEOPARDÍ SKÁLE

ŽIVOT JAKO Z ROMÁNU

Wilbur Smith v Alpressu

Egyptská sága

Řeka bohů • Řeka bohů II – Sedmý pergamen •
Řeka bohů III – Čaroděj •
Řeka bohů IV – Vnitřní oko • Bůh pouště • Faraon

Sága Courtneyů

Dravec • Monzun • Modrý horizont
Triumf slunce • Na život a na smrt
Hromobití • Ptačí vodopády • Pobřeží v plamenech
Síla meče • Běsnění • Zlatá liška • Čas zemřít
Kopí osudu • Zlatý lev • Nad propastí • Kořist

Sága Balantyneů

Říše kamenného sokola • Tvrdší než diamant
Andělé pláči • Leopard loví v temnotách
• Triumf slunce

Samostatné romány

Diamantová cesta • Volání na ďábla
Lovci diamantů • Posel slunce • Orel v oblacích
Nenasytný jako moře • Běsnící spravedlnost
Píseň slonů • Zlatokopové • Oko tygra
Nárek vlků • Šelma • Predátor • Bludný kruh

On Leopard Rock © Orion Mintaka 2018
Originally published in the English language as
ON LEOPARD ROCK by Bonnier Zaffre, London
Translation © Dalibor Míček, 2019
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu ON LEOPARD ROCK
přeložil Dalibor Míček
Redakční úprava Miroslav Kozák
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokán, 2019
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7543-983-3

*Tato kniha je pro tebe, NisoJon,
jako nesmrtelný symbol věčné lásky.*

Tvůj manžel Wilbur

„Neexistuje nic jako kouzla,
existuje pouze znalost skrytých tajů přírody.“

H. Rider Haggard: *Ona*

1

SOUMRAK

Afrika je prastará, rozlehlá, monumentální, je to země smrti a obnovy. Můžeme si myslet, že dominantní živočišný druh zde představuje člověk, ale na těchto nekonečných pláních s modrou oblohou ozářenou spalujícím sluncem pro nás platí jiné životní rytmy. Tady se nám dostává svobody, uvolnění ducha – ale pouze tehdy, když oplátkou nabídneme úctu, věrnost a pokoru.

Za poledního slunce vyhledáváme s manželkou stín a já, nehnutě opřený zády o strom, šetřím silami. Napiju se vody. Tráva je suchá a ostrá, pokrytá prachem. Ve vzduchu, v podrostu, v půdě slyším pomalý chvat života, mechanický šum jako tep krve v mých žilách. Divočina je nádherná jako láska a nebezpečná jako infarkt. Obracím se k manželce. Dívá se na mě s úsměvem, ale občas se mi zdá, že jí v očích vidím lítost, kterou cítí ke svému muži odsouzenému k nekonečnému putování při hledání něčeho, co nedokáže definovat a co zůstane navěky mimo jeho dosah. S jakým mužem to spojila svůj život? Jaká bude pouť, na kterou vykročila?

Před týdnem se mnou seděla v provizorním střeleckém úkrytu z trávy a nevelkým průhledem pozorovala úzký tunel, který v hustém buši vyšlapali nosiči zbraní, protože kulku letící rychlostí přes devět set metrů za sekundu dokáže vychýlit i tenounký proutek. Vyšlapaný tunel byl dlouhý šedesát metrů, aby bylo možné namířit pušku s hodinářskou přesností.

Hlaveň jsem si opřel do vidlicového rozvětvení před sebou, takže stačilo jen ji mírně pozvednout a stisknout spoušť. Používal jsem pušku Rigby ráže .416, kterou jsem dostal od manželky jako dar k desátému výročí sňatku.

Před odchodem z tábora jsme se osprchovali a umyli se neparfémovaným mýdlem, jinak by nás kočkovité šelmy po větru snadno ucítily i na vzdálenost tří kilometrů.

Jako návnadu jsme použili mršinu buvolí krávy, jejíž zápach zanášel převládající vítr do našeho úkrytu. Kráva, kterou jsem z několikasethlavého stáda černého dobytka vybral, už dávno odrostla plodnému věku. Střela pod lopatku, která prošla srdcem, ji srazila k zemi a kráva byla mrtvá, ještě než dopadla do trávy. Přes planinu se nesla ozvěna výstřelu z těžké pušky a rozehnala vyplašené stádo do všech stran. Z rány vytryskla krev a hrdelní smrtelný ryk dobytčete ve mně jako vždy vyvolal elektrický šok nadšení a smutku.

Stopaři mrtvou krávu rozřezali a pověsili jako návnadu na strom do takové výšky, aby na ní mohl lev, když se postaví na zadní, hodovat, ale přitom ji celou nestrhl. Zanedlouho se slétly mouchy jako kuličky z ložiska přitahované silným magnetem a urychlily rozkladný proces.

Pach smrti v sobě nese jedinečný prvopočáteční strach, a zatímco jsme čekali, až se velké kočky přiblíží ke kořisti, slunce pomalu klesalo po obloze a zahalilo porost meruňkovým nádechem. Barvy se nasatily a propůjčily přírodě neobyčejnou krásu. Soumrak vylákal ptáky z hnízd. Opeřenci bojovali o loviště, s bezstarostnou kuráží se hlásili o své nároky, papoušci se míhali vzduchem jako fragmenty duhy. Párek načechraných barevných strdimilů sál nektar ze žlutých květů rostoucích opodál.

Náhle se vzduch zachvěl napětím. Do prostoru pod kravskou mršinou pomalu vstoupil čtyřnožec. Pozvedl jsem pušku, tiše uvolnil pojistku a snažil se očima proniknout houstnoucí stíny, abych zjistil, koho návnada přilákala. Poslední paprsky slunce dopadly na zlatavou kožešinu, osvět-

lily krémově zbarvený krk a měkké uši s černými špičkami. V neustále pozorných nažloutlých očích se rýsovaly černé zornice připomínající hroty ocelových dýk, jak se šelma podívala tunelem k místu, kde jsem seděl s pažbou u ramene.

Byla to velká kočka, štíhlá, pružná, majestátní. Elegantnější zvíře v přírodě nežije. V takových okamžicích si v duchu přehrávám smrtonosné kalkulace, které se asi lvovi honí mozkiem, když zvažuje možná rizika a příležitosti. Člověk tahá za delší konec, ale ne vždycky. Stačí stisknout spoušť, jak napsal Hemingway, a je po všem – jako když naposled otočíte klíčem a otevřete konzervu sardinek. Zadíval jsem se na lví hlavu. Nekryla ji hříva, přede mnou stála lvice. Nebudu střílet. Jako dátkyně života je příliš vzácná a kromě toho hrozí za zabítí samice masná pokuta, dokonce i vězení. Legální lov při safari je dobře organizován a představuje jeden z nejúčinnějších prostředků ochrany africké přírody. A já se řídím vlastními principy, od nichž se nikdy neodchýlím. Pokud jste k zemi loajální, ona vás přijme. Jestliže však bezhlavě zabijíte všechno, co se pohne, vaše duše nakonec skončí v pekle.

Lvice se zvedla na zadní a s divokým hladem začala prudce trhat kusy masa z mršiny.

Moje žena a já jsme se stali němými diváky a sledovali projev syrové síly. Takový pohled ve mně vždycky vyvolává mrazení.

Řadu následujících dní jsme se vraceli do úkrytu na hlídku, ale velký starý samec se ani jednou neukázal. Možná byl příliš moudrý, aby skočil na naše triky, možná se mu prostě jen nechťelo pouštět se do boje. Bude se toulat savanou až do konce svých dnů.

Dnes ráno jsme na travnatých mýtinách v lese zahlédli antilopy kudu a bahnivce kaferské. Pruh písčité půdy odhalil stopy zvířat, která tudy v noci prošla. Po zemi ležely po kolena vysoké hromady sloního trusu, z nichž v chladném vzduchu úsvitu dosud stoupala pára. Zanechal je tu starý samec, kterému už nesloužily zuby, protože trus byl plný prakticky nedo-

tčených proutků a listů. Slon už nedokázal potravu rozžvýkat. V prachu jsme viděli kulaté stopy velikosti puklic na automobilová kola, hladké otisky plosek tlap opotřebovaných jako pneumatiky sjeté na plátno. Zkrátka velký starý slon – a byl blízko.

Vyšplhali jsme na návrší a došli na vrchol právě ve chvíli, kdy za lesem vykouklo slunce. Krajina kolem nás zářila denním svitem, v plápolání všech barev se rozhořel nový život. Stopař ukázal ke vzdálenému shluku stromů, možná tři kilometry daleko. Spatřil jsem jakýsi šedý obrys, ale nedokázal jsem ho rozeznat od skaliska, dokud se nepohnul. Vyrázili jsme dolů svahem a pokračovali po rovné planině porostlé zlatou trávou. Sledovali jsme otisky vytlačené do měkké houbovité půdy a míjeli místa, kde slon při krmení olámал ze stromů větve a strhal kůru.

Usedl jsem ke krátkému odpočinku a nyní se opírám zády o kmen, držím na klíně pušku a přemýšlím o slonovi. Takto velký samec může mít kly, které váží každý padesát kilogramů. Podobně jako jsou lidé praváci a leváci, bude mít i slon jeden kel dominantní, a tudíž kratší než ten druhý, možná dokonce zlomený. Za časů mého dědečka představovaly kly tu nejuznávanější trofej, a čím bylo zvíře vznešenější, tím silněji po něm lovec toužil. Ovšem na druhou stranu vím, že zážitek spočívá v samotném lovu. Jakmile kořist zabijete, leží před vámi jen hromada mrtvého masa. Lovecký instinkt patří ke genetické výbavě každého muže. Někteří ho potlačují, jiní jej maskují chováním, které může působit podivně a nevědomě, a ještě další pod jeho vlivem vyvolávají války. Já dávám přednost neustálému pohybu vpřed a nikdy se neohlížím, lovu divokých zvířat se věnuji celý život. Stejně tak psaní: do každé své knihy vkládám srdce i duši.

První pušku, remingtonku ráže .22, jsem od svého otce Herberta Smithe dostal, když mi bylo osm let. Krátce nato jsem zastřelil první zvíře a otec mi krví kořisti rituálně pomazal

obličej. Stal jsem se novým lovcem, krev na tvářích byla znakem přicházející mužnosti. Několik následujících dní jsem se odmítal vykoupat.

Nakonec měla puška na pažbě 122 zářezů, jeden za každé zvíře, které jsem s ní ulovil. „Teď je tvoje, Wilbure,“ řekl mi tehdy táta, „ale k pušce patří i soubor pravidel. Kodex cti. Střílíš bezpečně. Střílíš čistě. Zabíjíš jen to, co potom sníš.“

Ta remingtonka původně patřila mému otci a ještě předtím mému dědovi, Courtneymu Jamesi Smithovi. Dědeček Courtney za witwatersrandské zlaté horečky koncem osmdesátých let devatenáctého století přivázel horníkům zásoby a krátce předtím bojoval jako velitel osádky těžkého kulometu Maxim v britsko-zulské válce, kdy kosil nepřátele s kadencí šesti set ran za minutu. Byl to tvrdý chlap se svéráznými názory a uměl vyprávět krásné apokryfní příběhy, v nichž sám vystupoval jako hrdina.

Lov mu koloval v krvi. Sedával jsem mu na kolenou a poslouchal vyprávění o velkých lovech na slony, které poskytovaly mužům povyražení a celé rodině masitou stravu. „Slona neulovíš puškou,“ říkával mi, „ulovíš ho nohama.“ Počátkem dvacátého století, kdy ještě nebyla k dispozici motorová vozidla, musel slony pronásledovat pěšky. A každého ulovil čistě, zabil ho dřív, než si zvíře vůbec uvědomilo, že ho někdo stopuje.

V té době byli lovci divoké zvěře vážení a ctěni. Mezi hrdiny mého děda patřili muži jako Karamojo Bell, skotský dobrodruh, který provozoval své řemeslo ve východní Africe. Proslavil se jako jeden z nejúspěšnějších lovců slonoviny v dějinách a také tím, že přivedl k dokonalosti obtížný diagonální výstřel, kdy lovec stojí za slonem – takzvaný Bellův výstřel. S úctou vzhlížel k Fredericku Selousovi, badateli, lovcovi a ochránci přírody, jehož životní osudy inspirovaly R. Ridera Haggarda k vytvoření fiktivní postavy Allana Quatermaina. Mezi roky 1874 a 1876 zastřelil Selous sedmdesát osm slonů, a to používal mušketu s krátkou hlavní a čtvrtli-

brové kluky. V mnohém připomínal Indianu Jonese, byl to viktoriánský gentleman s divokou, nezkrotnou povahou.

Ty časy dávno minuly, můj děd i otec odešli na věčnost. Duch doby se změnil a dnes máme jiné hrdiny, mediální ikony a celebrity – možná stejně neskutečné jako bohové v minulosti.

Odpočívám a sním, dědeček v mých představách stále žije a v duchu slyším jeho hlas:

„Slunce už nepálilo tak žhavě jako v poledne, mohli jsme tedy pokračovat v honbě. Oko hlavního stopaře vidělo narušený travní porost, vidělo drobné kamenné plošky, kde sloní noha strhla ze skály mech. V roklině mezi dvěma kopci, kudy jsme prošli, byla voda slaná a smradlavá, ale sloní býk se jí přesto napil a nechal po sobě hromadu žlutého trusu. O kus dál se nakrmil plody maruly, které podle legendy zvířata opíjejí, pokud na zemi nakvasí.

Wilbure, sloní býk spotřebuje každý den tunu rostlinné potraviny, a aby se nažral, musí zastavit. V té chvíli je nejzranitelnější. Má slabý zrak a oči umístěné směrem k zadní části lebky mu omezují a zkreslují pohled před sebe, velké uši mu pak brání ve výhledu dozadu. Sluch má však dokonalý a dokáže neomylně vycítit pohyb.

Ozvalo se hluboké zabručení, které připomínalo hlasité kočičí předení a neslo se daleko přes ztichlou pláň. Takový zvuk vydává slon, když je klidný a uvolněný a spokojeně se krmí. Postupovali jsme hustými křovisky, když vtom jsme uslyšeli hluk odlamovaných větví a praskání proutků. Před námi stál slon, jeho obrovské uši tiše pleskaly a já spatřil jeho oko zakalené stářím a slzící, jako by naříkal, protože vycítil blížící se konec života. Mé srdce se naplnilo smutkem, melancholie mě zalila jako mořský příboj a rozbila veškeré předchozí odhodlání.

Slon skláněl hlavu pod tíhou obrovských klů, které mu každým dnem byly víc a víc na obtíž, místo aby mu sloužily. Při každém kroku ho jistě zabolely klouby. Šestou sadu

stoliček už musel mít úplně obroušenou a čekala ho pomalá smrt hladem, protože měkká tráva a plody ovocných stromů, jediná potrava, kterou mohl zpracovat, ho při životě nemohly udržet. Na pohublém těle mu visela kůže rozrytá hlubokými vráskami. A přesto zůstal hrdý, nezlomený, odhodlaný.

Kulka do mozku by sloního býka okamžitě zabila. Zvedl jsem pušku a svěřil se svým instinktům a zkušenostem.

Zhluboka jsem se nadechl, ale nedokázal jsem ztišit prudce tlukoucí srdce.

Díval jsem se přes mířidla na starého sloního samce vzdáleného sotva dvacet metrů, jemuž odtikávaly poslední vteřiny života, ale navzdory tomu stál hrdě vztyčený mezi stromy a spásal trávu své domoviny, nepravidelné křivky rozměrného těla jako by potvrzovaly jeho mohutnou osobnost, záhadnou a tajemnou vůli přírody. Ještě před pár lety bych už dávno bezmyšlenkovitě stiskl spoušť, ale teď, když se i můj život nachyloval k soumraku, jsem cítil podivnou spřízněnost k tomuto tvorů, k jeho bojovné stoické duši, která se nikdy nevzdá a bude bojovat až do konce.

Musel jsem se rozhodnout rychle, neboť slon mohl každým okamžikem vycítit mou přítomnost a dát se na útěk.

Jak denní světlo začalo ustupovat soumraku, rozhostil se kolem nás tajuplný klid, i ptáci se na chvíli ztišili, než zamířili k hnízdům. Sklonil jsem pušku, ustoupil o několik kroků a dával si velký pozor, abych se vzdálil bez jediného rušivého zvuku.“

2

LVI V NOCI

Můj otec Herbert pro mě znamenal celý svět. Byl mým bohem. Miloval jsem ho celou svou bytostí. Ano, možná byl paličatý starý parchant, jehož životní hodnoty vězely hluboko ve viktoriánské éře, ale každý hoch si najde svého hrdinu a pro mě byl tím hrdinou otec. Občas si myslím, že svět byl pro něho příliš malý, že neposkytoval dost prostoru jeho rozevlátému rebelskému duchu a že možná právě proto byl tolik posedlý létáním. S nadšením se připojoval k „veselým přemetům mraků rozdělených sluncem“, jak se vyjádřil bývalý pilot RAF John Gillespie Magee ve své poemě *Vysoký let*, která patří k mým nejoblíbenějším básním. Jménem Wilbur mě otec nechal pokřtít podle jednoho ze sourozenců Wrightových, Wilbura, který se svým bratrem Orvillem sestrojil vůbec první ovladatelný letoun.

Dodnes nevím, zda jsem dosáhl výšin, které táta u svého syna očekával; čtení knížek považoval za ztrátu času a jejich psaní si už vůbec nedokázal srovnat v hlavě. Byl to praktický, aktivní člověk, dělník, pro nějž problém představoval něco, co musí vyřešit, ne nad tím hloubat.

Vzpomínám, jako by to bylo včera, když jsem se poprvé na vlastní oči přesvědčil, čeho je můj otec schopen tváří v tvář nebezpečné hrozbě. V té chvíli se pro mě stal opravdovým hrdinou a můj respekt k němu se zpečetil. Byl to hrozný zážitek a došlo k němu v noci. Spal jsem a probudil mě řev.

Zabalený ve spacím pytli jsem otevřel oči. Sestra, která ležela vedle mě, již byla vzhůru a mezerou mezi chlopněmi stanu nervózně vyhlížela na proužek světla dohasínajícího táboráku. Na běžné zvuky noční divočiny – vytí hyen, sbor cikád, vzdálené vrčení leoparda na lovu v temnotě – jsme byli zvyklí, ale tento zvuk překonával hranice mé představitosti. Vyplazil jsem se z polního lůžka a vyhlédl ze stanu.

Tehdy mi bylo osm, sestře teprve šest. V temnotě kolem nás se rozkládalo údolí Zambezi. Byla to nezrokročená země, která teprve čekala na silnice a železnici, a otec nás do ní přivedl před několika týdny na začátku období sucha. Tyto každoroční lovecké výpravy se staly zlatým hřebem mého dětství, toulky divočinou formovaly můj mladý život. Někdy jsme vyrazili z domu na sever do Severní Rhodesie a dál až ke Kolwezi v Kongu, ale toho roku jsme se drželi poblíž domova a utábořili se v samotném srdci údolí Luangwy.

I dnes najdeme v tomto údolí nedotčenou divočinu oplývající životem. Tisíce čtverečních kilometrů zavlažuje řeka Luangwa, jeden z přítoků Zambezi, a její četná mrtvá ramena a říční laguny poskytují zvěři hojnost napajedel. Když v listopadu nastane údobí dešťů, zlatohnědá vyschlá krajina se změní v žírnou smaragdovou zeleň a čerstvá vůně prvních srážek oznamuje znovuzrození přírody. V blátivých mokřinách kolem Luangwy žije více hrochů než kdekoliv jinde na světě, stejně jako leopardů, slonů, krokodýlů a lvů, kteří tvoří smečky až o dvaceti kusech. Nelitostní lvi dominují fauně, jakoby povzbuzeni nepřítomností člověka, a pouze tady je o nich známo, že loví a zabíjejí hrochy. K tomu připočtete pozoruhodné bohatství opeřenců – nikdy se nenabažím pohledu na jeřáby královské vznášející se v korunách stromů s jejich svatozáří slámově žlutých pírek a červeným voletem nebo na vlhy safírové připomínající létající šperk, když se chaoticky shromažďují k hnízdění na březích řek. Údolí Luangwy představuje místo neskutečné krásy a hojnosti.

Naše každoroční výpravy začínaly vždycky stejně, když malý dvojplošník Tiger Moth zmizel na severu – otec odletěl prozkoumat nejlepší loviště, kam později vyšle partu dělníků z ranče, aby vypálili buš a připravili místo pro náš příchod. Jakmile na mýtině vyrazila nová zeleň a začala lákat zvěř na čerstvé výhonky, vyrazili jsme. Tři otcovy velké nákladáky značky Ford byly napakovány stany a tábornickými potřebami, skládacími židličkami a lůžky, hrnci a pánvemi pro matčinu kuchyň pod širým nebem, puškami a sekerami a stojany na zavěšení uloveného masa. Pak otec vyšplhal do kabiny vedoucího automobilu a po obvyklém radostném pokřiku *Kwanda safari!* šlápl na plyn. Spolu s tátou, mámou a sestrou s námi jezdívalo dvacet až třicet nejlepších lidí z ranče. Tísnilo se na otevřených korbách a smáli se radostí při představě hojnosti čerstvého masa opečeného nad žhavými uhlíky nebo usušeného na stojanech. Vzduchem se nesly melodie loveckých písní.

Přijeli jsme lovit buvoly, menší šelmy, cibetky, antilopy a slony, jejichž maso je životně důležité pro přežití místních vesničanů. Netušili jsme, že se při výpravě změníme z lovců v kořist.

„Jsou to oni?“ zeptala se sestra.

Váhal jsem. Krčil jsem se u kraje lůžka a neodvažoval se opustit stan. Vzpomněl jsem si totiž, jak před čtyřmi dny přiběhl do našeho tábora posel ze sídla oblastního komisařství vzdáleného osmdesát kilometrů a předal otcí dopis s varováním, že v okolí řádí smečka lvů, ovšem ne jen tak ledajakých – stali se z nich lidožravé šelmy, které již zadávaly přes dvacet vesničanů, mezi nimi i ženy a děti. Otec byl v kraji známý jako dobrý lovec a vynikající střelec a komisař ho v dopise požádal, aby se pokusil tuto hrozbu eliminovat.

Táta se chopil šance postavit se predátorům, jimž zachutnala lidská krev.

Náš tábor zvenčí obklopovala *boma*, ohrada z větví nasekaných v buši. Uprostřed ochranné hradby stály dva plátěné stany: jeden pro rodiče, o druhý jsme se dělili my dva se sestrou. Při okraji ohrady spal pod širým nebem táborový personál, dělníci z našeho rodinného ranče. Temnotu tam osvětlovaly jen pohasínající oharky jejich ohňů. A za spícími muži se pohybovala obrovská silueta lva s černou hřívou, zářící oči soustředěné na stojan, na kterém se sušilo maso včerejších úlovků.

Viděl jsem, že lví samec strnul, jak jeho pozornost upoutalo něco jiného. Otočil se s očima blýskajícíma se odleskem ohňů a zamířil k táborovým pomocníkům. Tento lev neměl zálusk na sušené maso, zatoužil po mase čerstvém, lidském, chtěl zabít.

Lev se již téměř skláněl nad Peterem, otcovým předákem. Méně odvážný muž by se nejspíš složil, ale Peter uchopil sekeru, kterou si na noc položil vedle sebe. Zatajil jsem dech, neschopen si ani představit, co se vzápětí stane. Lev, zřejmě vůdce smečky, se odrazil ke skoku a zařval. Peter zvedl sekeru nad hlavu a na zlomek vteřiny se nad ním tyčily rozevřené lví čelisti připravené roztrhat ho na kusy, ale v momentě, kdy sklaply, se démon zahryzl jen do dřevěné násady a Peterovu paži minul.

Rozpoutalo se peklo. Táborový personál bezhlavě prchal a jeho křik přehlušoval zvuky buše, když vtom se objevily další dvě obrovské siluety. Smečka dorazila v plné síle a my jsme se ocitli v pasti uprostřed chabých větvových stěn *bomy*. Vklouzl jsem zpátky do stanu, vůbec poprvé přemohla hrůza mé lovecké vzrušení.

Pak se vynořil můj táta.

Ještě v polospanku vylezl ze stanu, na sobě jen pyžamový kabátek. V jedné ruce svíral pušku, v druhé svítilnu, ale při prvním kroku narazil do stanové tyče a z jeho pyšného imperátorského nosu, už kdysi dávno zlomeného při boxerském utkání, mu vytryskla krev. Pokud ho něco mohlo dokonale

probudit, byl to právě nos přeražený až na chrupavku. Zamrkal, aby dostal z očí krev, a otočil se k chaosu. Vůdce smečky, stále s topůrkem Peterovy sekery v zubech, zvedl hlavu a podíval se na otce. Vztekle zavrčel a zaútočil.

Sestra vedle mě zpanikařila. Ještě před chvilkou to bylo pouhé dobrodružství, nejnapínavější epizoda mého mladého života, ale teď na mě dolehla plná tíha okamžiku a sevřela mě ve spárech hrůzy. Z udusané hlíny se zvedla mračna prachu a zakryla mi výhled. Jekot třiceti mužů zanikal ve vzteklém řevu tří lvích bestií. Vyhrkly mi slzy. Říká se, že v podobných chvílích se čas zpomalí, ale u mě to bylo jiné. Vůdce smečky několika skoky přeběhl tábořiště a chystal se roztrhat mého milovaného otce.

Právě v takových situacích se projeví opravdoví hrdinové. Otec zůstal neohroženě stát – bez kalhot ukazoval světu své mužství a z přeraženého nosu mu crčela krev.

Ve zlomku vteřiny otočil baterku k útočící šelmě, v kuzlu světla namířil puškou, kterou držel v druhé ruce jako pistolí – a vypálil.

Kulka zasáhla nepříčetného lva uprostřed skoku a zaryla se mu do hrudi, prošla svalstvem a kostí a zabořila se hluboko do srdce bestie. Nevěřicně jsem zíral, jak se obrovská mršina zřítíla k zemi a v prašném víru se dokutálela otcí k nohám. Zůstala nehnutě ležet a z díry na hrudi proudila krev.

Táta odhodil baterku, aby vsunul do komory další náboj. Pruh světla opsal kruh po tábořišti a krátce přeběhl po hlavách zbývajících dvou lvů. Než se zastavil, otec vypálil další dvě kulky a každá skolila jednu krvelačnou šelmu. Tábor se ponořil do ticha. Vzdálené zvuky buše se vrátily, jekot pomocníků zmlkl a já si vytřel z očí poslední slzy.

Chystal jsem se uklidnit sestru, že už je po všem, že můžeme vyjít ze stanu a na vlastní oči spatřit tátovy nečekané úlovky, když jsem zaslechl jiné zvuky. Otec kopal bosými chodidly do vzduchu a nahlas křičel. Obličej měl zalitý krví, od pasu dolů byl nahý, kroutil se jako šílený derviš a vyrá-

žel něco jako triumfální válečný pokřik. Je to snad nějaký rituál? Nebo se táta zbláznil?

„Co to dělá?“ ptala se sestra, když se přikrčila vedle mě.

Obrátil jsem svůj zrak od mrtvého lva ke křepčícímu otci. Zřejmě takto podivně oslavoval obrovské vítězství, kterého právě dosáhl.

Teprve když jeho válečný tanec skončil a matka k němu přiskočila, aby se ujistila, že je naživu, odvážili jsme se přikrást k zastřeleným lvům. A já konečně pochopil, co táta dělal. Lvi při svém trysku táborem rozdupali ohně a roztrousili po zemi žhavé uhlíky. Otec nepředváděl triumfální tanec, on poskakoval bolestí a odkopával hořící oharky, které mu páčily chodidla.

Stál jsem mezi mrtvými šelmami a táta si zřejmě až tehdy uvědomil, jak snadno jsme se mohli stát příštími oběťmi lidožravých lvů. Jak jsem si prohlížel obrovská zvířata a obdivoval je, napadlo mě, že mezi těmi bestii a mnou a sestrou stál jediný člověk, který nás mohl zachránit, abychom neskončili jako potrava velkých koček – můj otec, můj hrdina, můj bůh.

Zvedl jsem k němu zrak. Usmíval se, pyšný nejen na to, že přežil, ale také na to, že pokořil tak mocné protivníky. Nemohl tehdy tušit, jak dlouho mě tento okamžik bude provázet životem.

I dnes, po více než sedmdesáti letech, si na tu noc živě pamatuji. Když píšu, stojí na mém stole vybledlá fotografie, kterou následujícího rána pořídila moje matka prastarým fotoaparátem s vysouvacím měchem. Táta a já klečíme bok po boku a každý z nás drží hlavu jednoho lva. V pozadí postává vedle nákladáku Peter zabalený do deky. Otec si už oblékl pyžamové kalhoty, ale nos mu zůstal oteklý a natržený. Já v popředí mám na hlavě tátův klobouk, naražený po jeho vzoru trochu stranou, abych se mu co nejvíce podobal, a zabím se do objektivu, jako kdybych říkal *tohle jsou moji lvi*.

Té noci táta zachránil hodně lidských životů a místní vesničané na to nikdy nezapomněli. Já také ne. Vzpomínka na

tento zážitek zní ozvěnou ve všech románech, které jsem napsal, v ságách Courtneyů a Ballantyneů i v dalších knihách. Literatura na nás chrlí nejrůznější hrdiny, ale ti z reálného života je všechny překonávají. Oné noci jsem pochopil, že můj otec byl hrdina nejen své doby. A když přes uplynulé roky a romány, které jsem napsal, pohlížím do hloubek té zažloutlé, vybledlé fotografie, vím, že to byl můj táta, kdo se stal inspirací pro hrdiny, kteří zalidnili stránky mých knih.

Hluboce zakořeněnou lidskou potřebu hrdinů uspokojují spisovatelé počínaje Homérem, který před více než třemi tisícovkami let sepsal *Iliadu*, epické vyličení trojské války. Mým posláním se stalo přivádět tyto hrdiny k životu – a pokud jsem kdy potřeboval model, stačilo vzpomenout si na onu noc, kdy mi bylo osm: můj táta, jeho remingtonka a tři útočící lidožraví lvi.

3

ŽIVOT DÍTĚTE

„To je hloupý nápad,“ utrousil táta. „Umřeš hladem. Najdi si pořádnou práci.“

Od raného věku jsem se chtěl stát spisovatelem. Strašně rád jsem vyprávěl nejrůznější příběhy. Tuto dovednost jsem zdomáklil od chvíle, kdy jsem se naučil číst, představovala pro mne možnost uniknout do vzdálených světů fantazie. Naproti tomu táta vůči příběhům projevoval hlubokou nedůvěru. Byl mužem, který staví budovy, dílny, továrny, který chová dobytek a klade nové silnice, kdežto já jsem již v dětství objevil radost, kterou lze najít v knihách. Tuto vlastnost jsem zdědil po matce, jejíž vášně pro umění ve mně našla úrodnou půdu a potěšení ztrácet se v představách mých oblíbených autorů – Ridera Haggarda, C. S. Forrester, Ernesta Hemingwaye a dalších – se pomalu přetavilo v sen, že se jednoho dne postavím po bok velkých spisovatelů, kteří přetavili základní kov lidských životů v ryzí zlato vzrušujícího vyprávění.

Jednu dobu se zdálo, že se ten sen nikdy nenaplní. V roce 1962, když mi bylo devětadvacet, jsem seděl v ložnici ve svobodárně, kde jsem tehdy bydlel, a četl dvacátý zamítavý dopis od nakladatele, jenž odmítl vydat román, který jsem považoval za své mistrovské dílo – *Bohové nejprve stvoří šílence* (*Gods First Make Mad*). Zmačkal jsem papír v pěsti a chystal se požádat svou agentku, aby přestala román nabízet. V hlavě mi klíčila znepokojivá myšlenka: otec měl nejspíš pravdu.

Netuším, kde se ve mně ta naléhavá potřeba vyprávět příběhy vzala. Vím jen tolik, že jsem ji v sobě měl už tehdy, když jsem dokázal sestavit první větu. V hrozných dnech na internátní škole, kdy bych byl nejraději někde úplně jinde, mně jedinou útěchu poskytovaly knihy. Když mi bylo pětadvacet, musel jsem přijmout zaměstnání, které představovalo slepou uličku: stal jsem se úředníkem finanční správy Jejího Veličenstva v Jižní Rhodesii a únik z otupující činnosti jsem hledal v psaní. Přestěhoval jsem se do Salisbury, abych pomohl otci, který na stará kolena opustil dobytčí ranč a založil v Salisbury továrničku na výrobu a prodej plechů. Podnikání však nebylo nic pro mě, a když mě táta nemohl dál vydržovat, musel jsem se přesunout o dům dál. Cítil jsem se jako totální ztroskotanec. To už jsem byl rozvedený, svobodný otec se dvěma dětmi a v podstatě bez peněz. Práce daňového kontrolora mi ničila duši a mé večery byly dlouhé a osamělé. Toto zaměstnání však mělo jednu výhodu: poskytovalo mi téměř neomezenou zásobu per a papíru, i když s erbem Jejího Veličenstva, jakož i spoustu volného času. Uchýlil jsem se ke své první lásce, která mi pomohla překonat nejtemnější životní období – lásce k psanému slovu. Celý rok jsem trávil noci s perem v ruce a plodil první pokus o román. Postavy a události mi rostly v mysli zdánlivě plně zformované, na stránkách se před mýma očima otevíral imaginární svět. Ve své představivosti jsem nacházel útěchu, samotou jsem rozpouštěl tím, že jsem prožíval večery s postavami, které jsem stvořil, a na papíře si užíval to, co jsem nemohl prožít v reálném světě: dobrodružství, hýření, souboje. A nakonec jsem přesvědčil sám sebe o svých spisovatelských schopnostech.

Jak přede mnou rostla hromada zamítavých dopisů od londýnských nakladatelství, začínal jsem si uvědomovat, co jsem dosud odmítal vzít na vědomí. *Bohové nejprve stvoří šílence* není přelomové dílo světové beletrie, jak jsem si dosud myslel. Samotný titul by byl příšerně bombastický i pro horší

dílo. Dopustil jsem se všech chyb začínajícího romanopisce, slepě jsem vlezl do každé vypravěčské pasti, považoval sám sebe za mnohem nadanějšího, než jsem ve skutečnosti byl... to vše jsem nyní neomylně viděl. Vytvořil jsem na těch stránkách více postav, než najdete v epopeji *Vojna a mír*. Při pokusu zobrazit realitu moderní Afriky jsem zašel příliš daleko, kázel jsem o politice, rasovém napětí a o ženách jako na slovo vzatý odborník. I podle standardů tehdejší doby byl můj román rasistický. Kniha omlouvala hříchy, jichž se bílý muž v Africe dopustil, a ze všech bělochů dělala hrdiny, aniž poskytla hlas domorodým obyvatelům černého kontinentu. Sex byl popsán velmi drsně, jako hrubé fantazie mladého muže, jedním slovem nechutně. Pokud se týká žen, mé zkušenosti a dovednosti se omezovaly na ukradený sex na tenisových kurtech, neobratné osahávání na zadním sedadle Fordu model T a na jedno katastrofálně nezdařené manželství. Román neměl jedinou vyvažující světlou stránku a já byl blázen, že jsem ho nabízel k vydání.

Toto šokující poznání mi těžce pošramotilo sebevědomí. Odmítnutí je náročné nadřizený a mě zalehla tíha selhání. Vrátil jsem se ke každodenní rutině daňového inspektora. Od této chvíle budu sepsávat pouze nekonečné stohy finančních výkazů pro vládu.

A tady mohl tento příběh skončit: další člověk, který obětoval své sny na oltář skutečného života, dřině spojené s placením nájmů a účtů, práci, jež demontuje lidské bytí, ambice odložená jako neuskutečnitelná, nerealistická, o jejíž naplnění nemá smysl se ani pokoušet. Možná bych se v následujících desetiletích dál živil jako daňový úředník – protože celý rok jsem o Londýně neslyšel ani slovo a Londýn neslyšel o mně.

Když mi bylo sedmadvacet, dostal jsem z Londýna telegram od své agentky Ursuly Winantové. Ptala se mě, kde je nový román. Hleděl jsem na ta slova ve stejné posteli a ve stejné neútulné ložnici, kde jsem přišel o své sny. Připadalo mi

neuvěřitelné, že Ursula ode mě čekala, že po neúspěšném pokusu odmítnutém všemi nakladatelstvími, kolik jich na světě je, napíšu další knihu. A přesto jsem obdržel telegram, který mě povzbuzoval, abych to udělal. Ursula mi jinými slovy říkala, že bych se neměl vzdávat. Prokázal jsem jistý potenciál a byl jsem – alespoň podle ní – na začátku dlouhé cesty.

Nějakou dobu jsem se snažil na všechno zapomenout. Vzpomněl jsem si na otcova nepovzbudivá slova: život by se neměl žít na stránkách knih. Ale vždycky jsem v sobě měl kus rebela a možná bylo načase tátovi ukázat, z jakého těsta jsem uhnětený. Zklamání může představovat nesmírnou vzpruhu, pokud vás ovšem nezničí. Nikdy jsem před žádnou výzvou neustoupil a teď jsem s tím nehodlal začínat. Můj otec přetrpěl v životě mnohé pády a vždycky se znovu zvedl a bojoval dál. V následujících dnech a týdnech se mi v hlavě začaly pomalu líhnout nápady, příběh a postavy mě posouvaly kupředu.

Věděl jsem, že tentokrát to musí být jiné. Jestli tohle nezabere, bude to můj definitivně poslední pokus. Odrazit se ode dna selhání je povznášející a radostné, ale pokračovat v činnosti, pro kterou nejste stvoření, je mimořádně hloupé. Začal jsem se rozhlížet po námětech, pátral jsem ve vzpomínkách a v minulosti, hledal střípky potenciálu, který jsem naznačil v románu *Bohové nejprve stvoří šílence*.

Bohové nejprve stvoří šílence nebyla moje první beletristická práce, dokonce jsem si mohl na krátký čas a jen letmo vychutnat pocit úspěchu. Racionálně jsem si uvědomoval, že mám jistý talent. Než jsem se pustil do onoho k nezdaru odsouzeného románu, debutoval jsem textem nazvaným *Na Flinderově stěně* (*On Flinder's Face*). V těch dobách existovalo více časopisů, které se soustřeďovaly na nové beletristické počiny – magazíny jako *New Yorker* a *Argosy*, oba vycházející v Americe –, a redakce *Argosy* překonala veškerá má očekávání, když se rozhodla vydat jeden z mých nejranějších pokusů o povídku.

Vidět poprvé své dílo v tištěné podobě pro mne znamenalo snad nejvíce povznášející zážitek v mém dosavadním životě. Povídka nevyšla pod jménem Wilbur Smith – byl jsem přesvědčený, že Smith je tak běžné a neromantické příjmení, že pohrbí mou spisovatelskou kariéru, ještě než pořádně začala. Práci jsem redakci odeslal pod pseudonymem Steven Lawrence podle příjmení mé matky za svobodna a také proto, že jsem právě potřetí dočetl *Sedm pilířů moudrosti* od T. E. Lawrence. Přijetí povídky k otištění mě nažhavilo způsobem, který nedokážu popsat. Redakce *Argosy* mi vyplátila honorář ve výši 70 liber, což byla tehdy obrovská suma, dvojnásobně překonávající můj měsíční plat, a ještě významnější byl ten příjem pro člověka, který závisel na příspěvku od rodičů, aby přežil další měsíc. Ovšem nejdůležitější byl účinek autorského honoráře na mé sebevědomí.

Moje povídka vyšla vedle děl S. J. Perelmana, Lawrence Durrella a génia americké vědecko-fantastické literatury Raye Bradburyho. Magazín představil mého hrdinu C. S. Forrestera, a dokonce otiskl první díly *Tarzana* od Edgara Rice Burroughse. Kromě toho *Argosy* vydávali jednoho z mých velkých literárních hrdinů Grahama Greenea.

Na povídku *Na Flinderově stěně* jsem tak pyšný, jak jsem na *Bohové nejprve stvoří šílence* nikdy být nemohl. Nyní jsem potřeboval znovu zopakovat ten proces, oživit radost z úspěšné tvorby, zachytit esenci vtělenou do povídky *Na Flinderově stěně*, kterou můj pokus o román postrádal.

Otištěná povídka popisovala příběh muže, který vyrazil na horolezeckou výpravu se dvěma kamarády, z nichž jeden nasadil tomu druhému parohy, když spal s jeho manželkou. V měsících, které předcházely psaní *Na Flinderově stěně*, jsem se skupinkou přátel sám objevil krásu horolezectví. O víkendech jsme vyráželi do stepi kolem Salisbury a šplhali na žulové vrchy (kopje), tolik typické pro místní krajinu. V dětství na ranči jsem se na nich mockrát poškrábal, ale tohle byla úplně jiná výzva – a znepokojující uvedení do

světa adrenalinu vybuzeného strachem, s nímž jsem nepočítal. Stěny žulových útesů v oblasti centrální Rhodesie jsou hladké a strmé a i zkušený horolezec na nich najde jen málo chytů, ale já se s gustem oddal novému sportu a oplýval sebevědomím, na které jsem neměl nejmenší právo. Brzy se mi přílišná sebedůvěra nevyplatila: natáhl jsem se moc daleko, druhou rukou se pustil předčasně a dlaň mi sjela po žule. O děsivý okamžik později jsem už sjížděl po skále, která přede mnou letěla nahoru, okolní svět se změnil v barevnou šmouhu a svištící vzduch. Zdálo se mi, že padám celou věčnost, ale ve skutečnosti to trvalo jen pár vteřin a já se bezmocně houpal na pojistném laně sto metrů nad zemí.

Jak jsem tam visel a přemítal, jak snadno může lidský život skončit, napadla mě zápleтка povídky *Na Flinderově stěně*. Byl to záblesk ryzí inspirace, kdy se mi příběh a postavy prostě zhmotnily před očima. Věděl jsem, že pokud přežiju, musím ho napsat. Byl to příběh odehrávající se ve světě, jemuž jsem rozuměl. Koneckonců jsem ho prožil na vlastní kůži, každý jeho okamžik. Z osobní zkušenosti jsem poznal strach i radostné vzrušení horolezectví. Věděl jsem, jak je žula pod prsty horolezce drsná, jak může výzva souboje s vysokým strmým útesem ovládnout lidskou mysl. A z první ruky jsem si osahal strach, jaký dříve nebo později pozná každý horolezec, profesionál nebo amatér: pocit volného pádu, když vás hora jednou zradí.

Měl jsem štěstí. Jistil mě můj dobrý přítel Colin Butler, chlap velký jako hora a silný jako býk, který mě jednou rukou vytáhl zpátky na skalní římsu, z níž jsem sklouzl. O celý týden později, když už jsem se ořepal z nejhoršího, jsem seděl v salisburské kanceláři, ignoroval rostoucí hromádku daňových přiznání na stole a začal tvořit povídku – rukou, protože jsem neuměl psát na stroji. Mladá sekretářka v kanceláři mi nabídla pomoc a také mi pomohla, i když jsem neměl ani halěř, abych jí mohl zaplatit. Možná jí neuniklo, jak zoufale jsem se snažil zachytit vzrušující okamžiky a zdokonalit svůj styl.

Nyní tváří v tvář myšlence, že začnu psát nový román, posadil jsem se s výtiskem *Argosy* a nalistroval úspěšnou povídku. Držel jsem v prstech kouzlo. Přímou jsem cítil tu alchymii. A náhle jsem si uvědomil důvod. Psal jsem o tom, co jsem znal. Znovu jsem vyvolal emoce, které jsem cítil, když jsem klouzal po skalní stěně, a převedl je na papír, zachytil pravou podstatu děsivého okamžiku. V povídce *Na Flinderově stěně* jsem popsal pravdu.

Rozhodl jsem se to zopakovat. Mohl jsem čerpat z vlastního života. Živě jsem si vzpomínal na dětství na otcově dobytčím ranči uprostřed divočiny. Napíšu o dobrodružstvích, která jsem na ranči zažil. Budu psát o lidech, které jsem znal, o černých a bílých, o lovech a rýžování zlata, o hýření a ženách. Budu psát o lásce, o tom, jaké je to milovat a být milován, jaké je to nenávidět a být nenáviděn. Vynechám veškeré nedospělé filozofování, radikální politiku a buřičské pózy, které tvořily osu mého předchozího díla, budu psát výhradně o lidech a věcech, které dobře znám.

V roce 1962, kdy mi bylo devětadvacet, jsem se tedy chopil pera, abych začal, a staré vzpomínky se vrátily. Byl to příběh, na který jsem v průběhu let mockrát myslel a jenž mě dodnes přivádí v úžas. Byla to vzpomínka na chvíle, kdy jsem se probudil uprostřed noci, vyhlédl ze stanu a díval se, jak můj otec bez váhání zastřelil tři lidožravé lvy.

Sklopil jsem zrak. Pero se již pohybovalo po papíře. Slova, která jsem napsal, zněla *Když loví lev*. Měl jsem titul knihy. Konečně jsem vykročil po cestě věčné svobody.

Narodil jsem se 9. ledna 1933 v dnešní Zambii ve střední Africe. V té době chybělo k získání nezávislosti ještě jedenatřicet let a Severní Rhodesie, jak se země tehdy nazývala, byla protektorátem britského impéria. První doušky vzduchu jsem vdechl v Copperbeltu na malém porodním oddělení v Ndole. O osmnáct měsíců později jsem bojoval o život,

když jsem se nakazil mozkovou malárií. Lékaři upozornili rodiče, že by možná bylo lepší, kdybych zemřel. Báli se, že i kdybych chorobu překonal, zůstalo by mi trvalé poškození mozku. Samozřejmě jsem přežil a možná mi nemoc i pomohla. Domnívám se totiž, že člověk musí být tak trochu blázen, aby se pokoušel vydělávat si na živobytí psaním.

Můj otec se do tohoto vzdáleného koutu světa dostal jako vandrující kovodělník a plechař. Řemeslu se vyučil v jihoafrickém Pietermaritzburgu a tam také vydělal první větší peníze. Řeka Kafue, přítok veletoku Zambezi, odedávna lákala investory bohatými ložisky mědi na jejích březích a po jistou dobu tam prosperovala řada těžebních podniků. Ovšem v době, kdy jsem se narodil, dolehla na svět Velká hospodářská krize, která dosáhla i do těchto odlehlých končin v srdci Afriky, a doly stagnovaly, podzemní muzeum čekající na nový začátek.

Po uzavření dolů byla většina horníků poslána zpátky do Anglie s hrstkou peněz, která sotva umožňovala přežít první týdny poté, co loď zakotvila v přístavu. Můj otec však nepatřil k lidem, kteří by na takovou dohodu přistoupili, a zůstal v Rhodesii, pevně rozhodnutý najít si své místo na slunci. Byl schopný a nápaditý, uměl rozpoznat příležitosti. Já se narodil jako syn lovce a obchodníka, muže, který vybudoval, co mohl, a pak to prodal.

Život byl těžký a otec používal vrozený důvtip a někdy i pušku, aby zajistil rodinu. Založil řetězec čtrnácti prodejen, prostých chatrčí z vlnitého plechu vratce usazených vedle rhodeských silnic, kde místní domorodci, které si najal, prodávali nejrůznější zboží, jež jim dodával. Většinou to byly předměty každodenní potřeby – deky a nástroje, zvířecí kůže a oděvy –, ale někdy táta zmizel v buši a vracel se s buvolími kůžemi a čerstvým masem. Žili jsme se sestrou, která byla o dva roky mladší než já, jako domorodci a otec postupně budoval své impérium. Když Velká hospodářská krize pomínula, otec usoudil, že nechce do smrti pracovat pro ně-

koho jiného. Postavit se celému světu a spoléhat pouze na sebe přináší člověku radostné vnitřní vzrušení. Tuto lekci si vezmu k srdci a jednoho dne ji využiju, i když v úplně jiné oblasti než on.

Když byly měděné doly koncem třicátých let znovu otevřeny, obrátily se na mého otce úřady, které řídily dění v Copperbeltu (Měděném pásu), s žádostí, aby zrekonstruoval rozpadlé domky, kam by se mohli vrátit horníci. Táta vycítil naději, že získá pro rodinu trochu stability, a odvedl nás zpátky ke Kafue. Dlouho tam však nevydržel a roku 1938 znovu vyrazil za svobodou a my se nastěhovali na vlastní ranč.

Ranč se rozkládal na 25 000 akrech lesa, kopců a savany nedaleko městečka Mazabuka, usazeného na břehu řeky Kafue, která teče více než tisíc kilometrů od Copperbeltu k mohutné Zambezi. Na tomto území dříve působilo několik oddělených farem, které obdrželi navráťivši se veteráni z první světové války. Otec je se značnou námahou postupně všechny vykoupil – a teď vše, co jsem viděl, od miombových lesů na severu k žírným lukám náplavové roviny kolem řeky, patřilo naší rodině.

V roce 1961, když mi bylo osmadvacet, jsem stál před tradičním rhodeským farmářským domem s doškovou střechou, který postavil můj otec. Kolem všech čtyř obílených stěn se táhla veranda z leštěného červeného dřeva, na níž jsem odpočíval a díval se, jak táta pomalu kráčí ke mně. Ponořil jsem se do vzpomínek. Celý život jsem otce pokládal za muže, který si podmaní vše, na co se podívá, za polymytickou postavu zrozenou v divočině a přetvářející svět ke svému obrazu. Nebyl nijak zvlášť mohutný, ale paže mu neobyčejně zesílily dlouhými roky práce s těžkými plechy a ventilačními rourami. Vlasy ztratil už ve dvaceti a holou hlavu měl dohněda opálenou. Díval se na svět pronikavými modrými očima nad křivým nosem, památkou na boxerské utkání, a když odvrátil pohled, aby promluvil se svým předákem, využil jsem šanci – to byly chvíle pro tajné čtení.

Nemůžu říct, že by otec knihy nenáviděl. I on byl svým způsobem knihomol a pozdě večer byste ho často našli, jak pod lucernou listuje technickými příručkami nebo manuály a vstřebává všechny technické farmářské znalosti, ke kterým se dostal. Ne že by otec knihám nevěřil, ovšem *příběhy* pokládal za velmi podezřelé. Zastával přesvědčení, že takové knížky mohou mladou mysl nakazit. Příběhy byly módní záležitost, prostředek úniku od reality, imaginativní konfekce, která nás odvádí od skutečného světa krocení a dobývání divočiny, kladení cest a budování říší z prachu. Podle mého otce příběhy odváděly člověka od řádného života, nebyly vhodné pro muže. Neměl je rád a ocenil by, kdybych k nim projevil stejný vztah.

Počátkem dospívání, když jsem se o dlouhých letních prázdninách vracíval na ranč, jsem vždycky počkal, až jsem si byl jistý, že mě nevidí, a pak jsem se vykradl z domu, přešel udusaný trávník až ke skalnaté vyvýšenině, na níž stála obrovská nádrž s pitnou vodou zásobující ranč, a odtamtud zamířil k dřevěnému domečku, kde se nacházel suchý záchod. Zajistil jsem zevnitř dveře a odklopil víko tajného úkrytu, který jsem před mnoha měsíci vyhloubil. Tam jsem uchovával poklady svého mládí: *Biggles vzdušný komodor*, *Černá hrozba*, *Spravedlivý William* – a momentálně nejoblíbenější *Doly krále Šalamouna*. Jistý si tím, že tady mě nějakou dobu nikdo neobjeví, usedl jsem vedle úkrytu a začel se. Trávil jsem čtením na latríně takovou dobu, až otec usoudil, že trpím zažívacími potížemi, a přikázal matce, aby mě donutila polykat velké dávky ricinového oleje. Za tu cenu se mi to vyplatilo.

Jindy mě otec poslal pro dřevo na topení a vaření a já vyrazil s traktorem a vlečkou plnou dělníků. Ale ještě před odjezdem jsem si za košili strčil knihu, a zatímco naši lidé v potu tváře sekali dřevo, já seděl na traktoru s velkým slamákem na hlavě a četl. Otec mě nikdy nepřistihl, protože hukot motoru jeho auta mě včas varoval. A když v oblacích zvíře-

ného prachu přijel, dávno jsem měl knihu zpátky pod košilí a předstíral, že dělám něco užitečného. Mužům to nevadilo, byl jsem moc malý na to, abych zvedl sekeru, a moje tajemství zachovali. Někdy si ukázali na hlavu a udělali prstem malé kolečko, aby naznačili, že jsem chytrý chlapík, protože čtu knížky, ale možná tím chtěli spíš ukázat, že jsem tak trochu blázen.

Ke kouzlu psaného slova mě přivedla matka. Její láska k četbě na mě hluboce zapůsobila. Byla o deset let mladší než otec, s nímž se seznámila v Copperbeltu při jedné taneční zábavě, kam se každý měsíc sjížděli lidé ze širokého okolí, a hned se do něho zamilovala. Jestliže jsem otce pokládal za boha, pak byla matka mým strážným andělem. Bránila mě před otcovým hněvem, dokud nevychladl. Probudila ve mně zájem o krásu přírody, stromy, byliny, různé druhy květin a jejich exotickou klasifikaci. Oba mě společně vychovali takového, jaký jsem. Jmenovala se Elfreda a vyvažovala mého otce způsobem, který z nich dělal dokonalý pár. Táta byl tvrdohlavý a cílevědomý, kdežto máma jemná a něžná, umělecky založená. Měla tmavé vlasy a mandlové oči a byla původem Angličanka, ale africkou divočinu si okamžitě zamilovala. Když neseděla u stojanu a vodových barev a nemalovala dramatické krajinky, jezdila na koni po savaně, stejně doma pod nekonečnou africkou oblohou jako v kterémkoliv anglickém městě či vesnici. Kam až mi paměť sahá, seznamovala mě máma s fantastickým světem na stránkách knih. Po dlouhém dni s otcem na ranči mi čas ke spaní přinášel jiná dobrodružství. Schoulil jsem se na lůžku a poslouchal, jak mi máma četla z podobných knížek, jako byly ty, které jsem si později schovával na latríně. Jedné místnosti na ranči dominovala její knihovna, police plné knížek lemovaly všechny čtyři stěny. Nechápal jsem, jak je možné, že tento pokoj nenaplňuje otce posvátnou úctou. Ano, reálný svět venku nabízel svoje unikátní zážitky, ale v matčině knihovně se nacházely stovky jiných světů a všechny če-

kaly na prozkoumání. Hodina před spaním mi přinášela největší potěšení, na jaké si z dětství pamatuji. Jak jsem ležel v posteli, nechal se zaplavovat matčinými slovy a díval se na knihu v jejích rukou, každou noc jsem si v duchu říkal: „Ona si to nevymýšlí! Všechno je na těch stránkách. Ta kniha...“ To byly první okamžiky, kdy jsem pochopil, že knihy budou v mém životě hrát ústřední roli.

Jakmile jsem se to naučil, začal jsem si číst sám. Nejprve přišel na řadu *Biggles* a *Spravedlivý William* a zanedlouho se mi čtení stalo radostí vyhrazenou pro osamělé večerní hodiny. Rychle jsem se ztrácel ve slovech C. S. Forestera a nádherných námořnických dobrodružných příbězích Horatia Hornblowera, ve slovech Johna Buchana a vzrušujících příbězích zasazených do divokých krajín dalekého severu. Matka se spřátelila s vedoucím veřejné knihovny v Bulawayu ležícím dvanáct set kilometrů směrem na jih a nákladní vlaky – železniční síť se tehdy rychle rozšiřovala po celém kontinentě – nám každý měsíc přivážely balíček nových dobrodružství. Od té chvíle jsem měl vždycky v kapse knížku s ohmatanými stránkami. Nořil jsem se do knih, v nichž jsem nacházel strhující příběhy o nebezpečí a smrti, o hrdinství a divoké povaze kontinentu, který jsme nazývali svým domovem. Miloval jsem romantiku Afriky, mystiku jejích ztracených kmenů a čarodějky, *Té, kterou musejí všichni poslouchat*. H. Rider Haggard, v té době jeden z mých oblíbených autorů, mi ukázal, že Afrika je obrovská pokladnice příběhů – a co bylo ještě lepší, pochopil jsem, že žiju těmito příběhy na blízku. Ukrytý na latríně jsem dospěl k závěru, že Haggardův hrdina Allan Quatermain svým způsobem zrcadlí mého otce a jeho africká dobrodružství. Quatermain se narodil v Anglii stejně jako můj otec – a stejně tak byl i on profesionální lovec divoké zvěře a obchodník. Haggardova láska k Africe a jejímu obyvatelstvu byla tak hluboká, že se naučil jazykům domorodých kmenů a podporoval jejich

záležitosti. Od těchto mužů jsem se naučil nahlížet na Afriku jako na kontinent plný hrdinů a hrdinek, na místo nekonečných dobrodružství.

Četl jsem o džunglích v temném srdci Afriky, cestoval ve své fantazii s Quatermainem, když vtom jsem zaslechl, jak na mě od ranče volá otec. Spěšně jsem ukryl knížky a vylezl z kadibudky právě včas, abych viděl, jak sestupuje z verandy.

Podíval se na mě se zkoumavým výrazem, který si dodnes pamatuji, přestože táta odešel z tohoto světa už před více než třiceti lety. Ten pohled říkal: *Cos tam děláš, chlapče?* Chtěl, abych byl jako on, a já v mnoha směrech takový byl. Lišil jsem se jen jednou stránkou osobnosti: láskou k imaginativní invenci, kterou zřejmě pokládal za ránu osudu. Ne že by otec postrádal imaginaci, neměl jen prostě nikdy čas ponořit se do osamělých abstraktních úvah. Pořád na něho někde čekala nějaká fyzická práce, kterou musel udělat.

„Dřevo,“ řekl otec stručně a já přikývl. Nastal čas pustit se do svých povinností.

Když jsem jednou nakládal dřevo na vlečku, vypadla mi kniha zastrčená pod košili do prachu na zem. Osud tomu chtěl, že právě tehdy se otec připojil k výpravě, aby dohlédl na dělníky klučící buš. Spěšně jsem knížku schoval zpátky pod košili a pokračoval, jako by se nic nestalo. Za sebou jsem zaslechl klapot kroků a otec mi položil ruku na rameno. Otočil jsem se. Nevím, jestli to způsobil sluneční svit odrážející se od jeho obličeje, ale jsem si jistý, že jsem zahlédl letmé přimhouření oka. Nepadlo však mezi námi ani jediné slovo.

Když jsem poprvé držel v rukou pušku svého dědečka, cítil jsem nezměrnou pýchu. Otec mi ji beze slova podal a já samozřejmě věděl, co to pro něho i pro mě znamená. Při mnoha příležitostech jsem tu zbraň obdivoval, znal jsem její

dlouhou a pohnutou historií. Stará remingtonka byla pečlivě opečovávaná a udržovaná v dokonalém stavu. Přejížděl jsem konečky prstů po zářezech na pažbě a snažil se představit si všechny ty lovy, o kterých jsem opakovaně slyšel vyprávět.

Kodex sportovce, jemuž mě otec naučil, obsahoval soubor příkazů, které vnášely do zabíjení slušnost a vytyčovaly hranici, kterou opravdový lovec nikdy nepřekročí. Pro mého otce a děda nebyl lov nikdy nevybíravý, nikdy nesloužil k povražení. Představoval způsob života, dovednost, kterou člověk dává do služeb svým bližním a s jejíž pomocí udržuje v přírodě rovnováhu. Těchto příkazů jsem se držel celý život, ale v tom okamžiku jsem nemyslel na nic jiného než na legendární pušku, kterou jsem držel.

Skutečnost, že mi otec tu památnou zbraň svěřil, pro mě znamenala privilegium a poctu. Dědečka jsme moc často nevidali, pouze když jsme se vydali na dlouhou cestu na jih do Natalu, kde žil sám na dvacetiaarovém pozemku na okraji města, obklopený puškami, oštěpy a rybářskými pruty, které za celý život nashromáždil, a jedinou společnost mu dělala smečka psů. Byl-li pro mě můj otec bohem, pak děda Courtney byl bohem pro něj. Viděl jsem v něm Metuzaléma, bájeného muže z jiných časů. Měl jiskřivé modré oči a mohutný knír zbarvený dohněda šťávou ze žvýkacího tabáku, kterou dokázal vyplivnout do plivátka vzdáleného pět kroků, aniž jediná kapka spadla mimo. Vypadal jako postava z knih, které jsem miloval, a sám byl gejízírem poutavých příběhů. Jeho jméno jsem použil pro hrdinu prvního románu *Když loví lev* (*When the Lion Feeds*), ale po pravdě uvádím, že inspiroval nejen Seana Courtneyho, ale také Seanova otce Waitea.

Dobře si pamatuji den, kdy mi vyprávěl o *sjamboku*, což je dlouhý tuhý bič z nosorožčí nebo hroší kůže. Děda Courtney měl mezi 55 a 60 roky, ale pro mě byl prastarý kmet z mytických časů. Ikona vytesaná z kamene, ale stále živoucí. Pracoval jako cestní inspektor v tehdejší Zululandu

a objížděl na koni silnice. Později se stal poručíkem u slavného pluku natalských jízdních střelců, což byla jedna z nejlepších jednotek v dějinách Afriky. Naše výlety do Natalu prozařovaly příběhy a legendy, které mě doslova uchvátily. Při vyprávění jsem tajil dech a ještě týden po návratu mě budily zlé sny.

„Chlapče, teď ti povím o černé mambě!“ řekl mi jednoho dne.

„Stalo se to po válce,“ začal, „když jsem přicestoval do Witwatersrandu. Byla to doba zlaté horečky, kdy se dalo přes noc královsky zbohatnout...“ Důrazně vyslal slinu do plivátka. „Ale zlatá pole, to nebylo nic pro mě. Deset let jsem přepravoval zboží po stezce podél Delagoa Bay od pobřeží až na zlatá pole ve Witwatersrandu. Krytým vozům ta cesta trvala tři měsíce a vozili jsme zlatokopům všemožné zásoby od příkrývek přes šampaňské až po dynamit, tam a zpátky dvanáct set mil. Já jsem vždycky jezdil v čele kolony volských spřežení, po cestě jsem lovil a prováděl výměnný obchod s domorodými kmeny.“

Přesně jako v *Jockovi z Bushveldu*, knize Jamese Preceyho Fitzpatricka, v níž autor líčí dobrodružství, které zažil průvodce kolony krytých vozů se svým psem v Transvaalu v osmdesátých letech devatenáctého století.

„Jednou jsem ještě před odjezdem od Delagoa Bay vyhrál v pokeru psa. Byla to ta největší a nejhluupější německá doga, jakou jsem kdy viděl. V kohoutku byla čtyři stopy vysoká, obrovská bestie s hroživou slintající tlamou. Hluupějšího psa jsem prostě v životě neměl. Vůbec se nedal vycvičit. K ničemu. Pojmenoval jsem ho Bezmozek. A tak Bezmozek vyrazil s námi po stezce. Cestou jsem se snažil ho alespoň trochu vycvičit, ale on zholal nic nechápal. Nedělal nic jiného, než že s tím svým připitomělým výrazem pobíhal kolem tábořiště nebo klusal vedle mého koně. Jednou večer jsme se utábořili v Lowveldu. Noc byla temná, přestože svítily hvězdy. Ulehl jsem ke spánku na palandu v zadní části

krytého vozu, jenomže ten čokl pořád štěkal, nedal se utiřit a nikdo nemohl spát. Ve tmě jsem na podlaze nahmatl *sjambok* a vyklouzl ven z vozu. S bičem v ruce jsem se vydal do temnoty mimo tábořiště, kde stál Bezmozek. Zpráskal jsem ho *sjambokem*, ale při čtvrtém nebo pátém švihu pes úplně změnil chování. Vydal jiný zvuk, jaký jsem u něho nikdy předtím neslyšel. Vyvedlo mě to z míry. Sáhl jsem do kapsy pro sirky a jednu jsem zapálil. A v místě, kde měl stát Bezmozek, jsem spatřil dospělého lvího samce, jehož oči metaly vzteklé blesky a hřívu měl místy slepenou krví. Sežral mého psa! Ztuhl jsem jako zkamenělý. A není divu, nandal jsem lvovi výprask, jaký dosud nezažil. Otočil jsem se na patě a prchal zpátky do tábora, skočil jsem do vozu, zatáhl za sebou plachtu, opřel se o kolena a oddechoval hrůzou a úlevou. Vtom jsem ucítil, jak se mi *sjambok* v ruce pohybuje! Rozžal jsem další zápalku. Nedržel jsem bič. Byl to had! Mlátil jsem lva černou mambou!“

Nevzrušil mě pouze ten příběh, nýbrž i to, jak děda Courtney vybuchl smíchem. Jeho řehot burácel celou místností. Člověk versus divoké zvíře. Přežil blízký střet se smrtí.

Černá mamba je považována za nejnebezpečnějšího hada na světě. Jejím uštknutí se říká „polibek smrti“. Dorůstá délky přes dva metry a pohybuje se hlavně po zemi, kde čeká na kořist. Když se cítí ohrožená, vztyčí se a rozevře černou tlamu, houpá hlavou a vztekle syčí. Útočí tak rychle, že lidské oko ten pohyb nedokáže zachytit, a z velké vzdálenosti často uštkne v rychlém sledu několikrát za sebou. Její jed je vysoce toxický a stačí jediné kousnutí a člověk do dvaceti minut umírá. Mambu obklopuje řada mýtů. Povídá se například, že se zakousne do vlastního ocasu, napne tělo do obruče a skutálí se ze svahu, pak se napřímí jako oštěp a zaútočí nevídanou rychlostí nebo se omotá kolem kola vozu a čeká, až člověk zastaví a vyleze. Je to zabiják, ale mě vždycky fascinuje uhrančivá krása jejího hladkého, štíhlého olivově hnědého nebo šedého těla a modrošedých očí. Had

má sice šupinatou kůži, ale přesto není těžké pochopit, že si děda Courtney mohl potmě splést dlouhé bičovité tělo se *sjambokem*.

Sám mám s černou mambou osobní zkušenost. Ještě než mi děda Courtney ten příběh vyprávěl, vyšel jsem si z ranče, abych vyšplhal na kopce za domem k nádrži, obrovské cisterně, kam se přiváděla pitná voda z vrtané studny. Voda lákala hejna holubů a já jsem si často večer vylezl nahoru se vzduchovkou, abych opatřil pár ptáků na opékání. Když jsem jednoho dne vyšplhal k nádrži, neviděl jsem jediného holuba, místo bylo zcela opuštěné. Mělo mě to varovat, ale já jsem z toho nic nevyvodil a vykročil k cisterně, abych si ji blíže prohlédl – když vtom se z po kolena vysoké trávy vynořil děsivý plaz! Šedočerné tělo se v paprscích zapadajícího slunce ostře lesklo stejně jako korálkové oči. Byla to černá mamba, které místní domorodci říkali „Zhasínač světla“, protože když vás uškla, vaše světlo velmi rychle zhaslo. Had byl obrovský, kolem krku silný jako moje zápěstí, a z tlamy mu vycházel varovný sykot, malý černý jazyk mu klouzal ven a zase dovnitř. Pohled uhrančivých očí mě přikoval k zemi. Byly černé jako uhel a tvrdé jako smrt. Mamba se vztyčila a zvedala se stále víc, až se její hlava ocitla v úrovni mých očí a pak ještě výš. Pomalu jsem pozvedl vzduchovku a namířil na hadí hlavu. Položil jsem prst na spoušť, ale v hlavě mi zazněl slabý hlásek: *Nebud' pitomý blázen, Smithi. Vypadni odsud, a to zatraceně rychle!* S úzkostlivou opatrností jsem sklonil zbraň. Věděl jsem, že se nesmím rozběhnout, černá mamba je mnohem rychlejší než člověk, a tak jsem udělal dva kroky dozadu. Had o několik palců poklesl. Ustoupil jsem o další dva kroky a had klesl o další dva palce. Celou dobu na mě upřeně hleděl, jako kdyby se pokoušel obět před útokem zhypnotizovat. Teď už to bylo buď, anebo. Otočil jsem se a pelášil dolů svahem jako vyděšená gazela, vyskakoval a kopal nohama, lapal po dechu a kvičel jako podsvinče, běžel jsem o holý život.

Domů jsem dosprintoval jako roztřesená hromádka vydávající nervózní smích. Chuť na opékané holuby mě úplně přešla. Tehdy jsem se k nádrži vydal na lov naposledy.

Děda Courtney lovil podél stezky od Delagoa Bay, táta lovil ve Witwatersrandu, a tak jsem se rovněž musel stát lovcem. V té době to bylo měřítko mužnosti, ale také způsob, jak zajistit rodině maso na jídelní stůl. Nic jsem si nepřál víc než prokázat schopnost přežít v náročné divočině.

Normální kamarády jsem v raném mládí neměl. Dětství jsem prožil na omezené rozloze našeho ranče a přátelit jsem se mohl pouze s dětmi domorodých dělníků, které měly stejné zájmy jako já: uniknout z dosahu starších, svobodně žít a se vzduchovkou a smečkou prašivých farmářských psů lovit všemožnou kořist. Mým prvním a nejlepším přítelem byl Peter Matoka, jehož otec, Peter senior, byl otcovým předákem v době, kdy pracoval v dolech. Kamarád Peter to došel až na ministra informací ve vládě Kennetha Kaundy, když Zambie v roce 1964 získala nezávislost.

Další přítel se jmenoval Barry. Byl to syn rančera ze sousedství a právě s ním jsem prožil mnohá dobrodružství, při nichž vstávaly vlasy na hlavě.

Když jsem chtěl vyrazit za dobrodružstvím, nepotřeboval jsem žádnou výmluvu, a Barry byl perfektní parták, vzájemně jsme se ponoukali k co nejdivočejším skopičinám. V Barryho společnosti jsem zažil druhé setkání s obávanou černou mambou. Na pozemku našeho ranče stála stará stodola, která původně sloužila k uskladnění tabákové sklizně, a pod jejím okapem hnízil párek krásných rarohů jižních. Raroh je středně velký dravec s tmavě šedým namodralým opeřením na zádech a světle hnědým na hrudi. Má narudlou hlavu a výrazné černé pruhy na lících. Je to vskutku nádherný, důstojný pták – a my dva jsme se měli k hnízdicímu páru chovat s větším respektem. Věděl jsem, že samice snesla

vajíčka, a po nahlédnutí do Barryho příručky o sokolnictví jsme se rozhodli, že si každý vezmeme jedno mládě a vycvičíme ho k lovu. To z nás mělo podle našeho přesvědčení udělat opravdové lovce – vyrazit na lov s vycvičeným dravcem. Vyšplhat k hnízdu pod okapem bylo samo o sobě velmi nebezpečné, ne pouze kvůli výšce a obtížnému výstupu, ale také proto, že na nás celou dobu jako střemhlavé bombardéry útočili rozzuření ptačí rodiče. Raroh loví s partnerkou, takže dvojice dokáže koordinovat útok ze dvou stran – a já se na vlastní kůži přesvědčil, jak ostré mají pařáty. Přesto jsem povzbuzován Barrym nakonec nějak vylezl až k okapu a napočítal v hnízdě tři ochmýřená ptáčata.

V Barryho příručce stálo, že se mláďata mohou začít cvičit v šesti týdnech věku, takže o měsíc později, tentokrát vyzbrojen tropickou přílbou nasazenou na hlavu a upevněnou šňůrkami zavázanými pod bradou, jsem znovu podnikl nebezpečný výstup, abych vyloupil hnízdo. Jak jsem se k němu blížil, uvědomil jsem si hrozné ticho. Samec se samičkou nekřičeli, nevrhali se na mě z výšky, ptáčata nenaříkala po mámě ani hladem, ani strachem. Se vzrůstajícím neklidem jsem pronikl k hnízdu a nahlédl do něj. Ležela v něm tři mláďata, ztuhlá a bez nejmenší známky života – a přímo na mě zíral had! Byla to černá mamba, očividně rozzuřená, protože mi okamžitě zaútočila na obličej. Bleskurychle jsem se sklonil a hadí hlava mi prudce narazila do přílby. Pustil jsem se a sletěl volným pádem deset metrů na podlahu stodoly, ale okamžitě jsem se zvedl a ze všech sil pádil pryč. Barry mi sprintoval v patách a volal: „Co se stalo? Co se stalo?“ Zřejmě se bál, že jsem otevřel brány pekla. Zastavili jsme se, až když jsme ztratili stodolu z dohledu. Opřený rukama o kolena jsem pracně lapal po dechu, když vtom na mě Barry vytřeštil oči hrůzou a ukázal mi na hlavu. Strhl jsem si tropickou přílbou a v místě, kde bych měl čelo, kdybych se při útoku mamby nesklonil, jsem v korku spatřil dvě dírky a látkový potah kolem nich byl nasáklý nažloutlým hadím jedom.

Úlevou jsem se málem pozvracel. Ani já, ani Barry jsme se už ke staré stodole nikdy nevrátili.

Své první zvíře jsem dědečkovou remingtonkou zastřelil krátce po svých osmých narozeninách. Stopoval jsem bahnivce kaferského, světle hnědou antilopu, využívaje všech lekcí a střípků lovecké moudrosti, které mi předal otec. V maximální tichosti jsem příkrčený postupoval bušem, až jsem se přiblížil ke kořisti a mohl na ni namířit. Přinesl jsem na ranč své první maso, a když mi táta stiskl ruku, mohutně jsem jí potřásl. V té chvíli jsem povyrostl o tři metry a cítil, že jsem navždy přilnul k této velkolepé a nádherné africké krajině, k její historii i hlubokým rodinným kořenům v ní zapuštěným. Moje malá ručička se v otcově upracované dlani téměř ztratila, a když zesílil stisk, ucítil jsem v žilách příval adrenalinu.

Od té doby jsme s Barrym propátrávali každou zvířecí stezku od jednoho konce našeho ranče na druhý. Někdy jsme překročili řeku a dostali se na pozemky, které patřily k ranči rodiny mého kamaráda, jindy jsme postoupili ještě dál a pronikli do divokého nedotčeného buše. Zvířata jsme nestříleli, lapali jsme je do pastí. Kladli jsme oka na ptáky a menší čtvernožce, na cokoliv, co se dalo opéct na otevřeném ohni a sníst. Domů jsme se vraceli dlouho po západu slunce, abychom se vyhnuli krutému mučicímu nástroji pro většinu chlapců – koupací vaně. Nohy jsem míval poškrábané od ostrých tvrdých trnů a celé tělo poštipané od krvelačného hmyzu – i na místech, která jsem mámě nemohl ukázat –, páchl jsem zaschlým potem a kouřem ze syrového dřeva. Nic z toho mi však nevadilo, byl jsem dokonale šťastný.

Jistou dobu jsme lovili jen malá zvířata: bahnivce a impaly, štetkouny šedé a vodušky jelenovité. Jistého jasného letního dne, nebylo nám víc než patnáct, jsme stáli pod nekonečnou klenbou nádherně modré oblohy. Barry nasměroval můj pohled k horám, které ohraničovaly obzor za řekou Kafue, a pošeptal mi, co kdesi zaslechl.

„Tam někde pod tím kopcem se údajně pase velký samec kudu. Pojď, Wilbure,“ vybídl mě, „ulovíme ho.“

Kudu je velká lesní antilopa, která se vyhýbá otevřené krajině. Má úzké tělo a dlouhé nohy, pro její srst je typická kresba tvořená bílými svislými pruhy, které se táhnou od vystoupavého zakřiveného hřbetu k břichu. Pro moji mladou mysl neexistovala elegantnější antilopa, kterou by bylo možné ulovit, její dlouhé zakroucené rohy představovaly cennou trofej. Věděl jsem, že někdy se mladí „nezadaní“ samci sdružují do menších stád, ale většinou žijí samostatně. Barry se o tom býkovi dozvěděl od dělníků na jejich farmě – legendární samec s největšími rohy, jaké kdo kdy viděl.

Vyrazili jsme tedy na loveckou výpravu. Půjčili jsme si tátův starý džíp Willys. Vyjeli jsme z přístěnku za domem, přebrodili řeku a zamířili k zalesněným kopcům. Touhle trasou jsem už jednou jel, ale cesty se brzy vytratily a my se kodrcali stále hustějšími křovisky. Po chvíli už džíp nemohl jet dál, takže jsme vyskočili z kabiny a pokračovali po svých. Trvalo nám hodinu, než jsme objevili býkovu stopu – otisky rozeklaných kopyt a typický diagonální krok –, ale nalezení samotného zvířete nám zabralo mnohem delší dobu. Když jsme ho poprvé zahlédli, slunce již kleslo k obzoru. I na téměř půlkilometrovou vzdálenost působil stejně královsky majestátně, jak jsem si představoval. Žasl jsem nad jeho velikostí, byl to vskutku mohutný samec, jehož hrdou hlavu zdobily dva velkolepé rohy.

Stopovali jsme ho lesem po stezce vyšlapané zvěří, ale nastal soumrak a my se stále nepřiblížili na vzdálenost, abychom se mohli pokusit o výstřel. Podívali jsme se na oblohu. Nad vrcholky hor prosvítaly poslední sluneční paprsky, které brzy zmizí a kraj zahálí neproniknutelná tma. Ani jeden z nás nechtěl být první, kdo přizná porážku, ale každou chvíli budeme nuceni vrátit se k džípu a vyrazit domů.

Býka jsme našli a najdeme ho i podruhé. Hodil jsem pušku na rameno a vyrazil na zpáteční cestu.

Chvilku mi trvalo, než jsem si všiml, že Barry se mnou nejde. Otočil jsem se a viděl, že kráčí opačným směrem.

„Tudy, Smithi,“ vyzval mě.

„Ne, *tudy*,“ namítl jsem a gestem ho zavolał k sobě.

Ve stejném okamžiku nám oběma došlo, že netušíme, kde jsme nechali džíp.

Nechali jsme se pohltit honbou za kořistí a dopustili se stejné chyby, jaká od nepaměti předznamenává konec neopatrných cestovatelů a lovců: nechali jsme se zmást divočinou a ztratili pojem o místě a směru. Přestali jsme pozorně sledovat tvářnost terénu, obrysy pahorků, typy stromů a půdu pod nohama, důležité ukazatele, které zkušenému zálesákovi neuniknou. K dovršení všeho jsme se ani nepokusili ještě za světla naplánovat zpáteční cestu. Věřili jsme, že antilopu ulovíme dlouho před setměním, a hnali se za ní bez rozmyslu, aniž bychom sledovali kudy.

Namátkou jsme si vybrali směr a vyrazili, ale brzy jsme narazili na neprostupnou hradbu křovisek a pochopili, že tudy cesta nepovede. Změnili jsme směr, leč po několika desítkách metrů jsme zjistili, že stoupáme do neznámého svahu, kudy jsme rozhodně nesestupovali. Nad námi zhasly za obzorem poslední sluneční paprsky a na inkoustové báni oblohy se rozsvítily hvězdy. Dolehl na nás noční chlad a my hleděli jeden na druhého a mlčky si přiznávali, že nám dnesek totálně nevyšel. Ztratili jsme se, zabloudili. Tuto noc se domů nevrátíme. Nepotrvá dlouho a rodiny nás začnou pohřešovat, na rančích se rozběhne pátrání.

„Jsme nahaní,“ povzdechl si Barry.

„Ráno to bude vypadat jinak,“ utěšoval jsem ho nepřesvědčivě. Nejdřív musíme přečkat noc v buši, a to bez ohně, bez jídla a bez vody.

Když si hovíte v bezpečí pod stanem nebo v teple plápolajícího táboráku, působí noční zvuky divočiny kouzelně, ale vzdálené vrčení leoparda či vřiskot a vytí hyeny mají zcela jiný efekt na dva hochy zahalené pouze tmou. Oné noci jsme

ani na okamžik neusnuli. Opření zády o skalní výběžek jsme křečovitě svírali pušky a čekali, až černá obloha zesvětlá.

Ráno se dva hladoví a ucouraní chlapci pokusili sledovat vlastní stopy v naději, že je dovedou k opuštěnému džípu. Marně. Než slunce dosáhlo zenitu, opsali jsme v divočině několik kruhů. Už dávno se nás zmocnilo zoufalství, přestali jsme jeden na druhého mluvit. Hlad v mém žaludku se změnil v tvrdou kamennou pěst a vyschlé hrdlo bylo jen prvním z mnoha příznaků, že se blíží nebezpečná dehydratace.

Když jsem nad hlavou zaslechl mechanické vrčení, nebyl jsem si jistý, zda moje horečnatá mysl nepodléhá halucinacím. Zvedl jsem oči ke krutému odpolednímu slunci a spatřil objekt, který mi naplnil srdce radostí. Byl to otcův malý dvojplošník Tiger Moth, který se znenadání vynořil z nebeské modři.

V žilách se nám rozlil adrenalin. S energií, o které jsem ještě před okamžikem neměl ponětí, jsme začali poskakovat a mávat rukama, abychom upoutali pilotovu pozornost. Bublání a vrčení tohoto letounu bych poznal kdekoliv, s koženou kuklou na hlavě a usazený v jeho kokpitu vedle táty jsem se poprvé vznesl k nebi a přes letecké brýle jsem se nadšeně díval, jak jsme obléтали hranice našeho ranče.

Letadlo se nad námi naklonilo do zatáčky a já už se radoval, že nás táta spatřil, ale pak se dvojplošník vyrovnal a letěl dál.

Křičel jsem až do ochraptění, leč marně. Připadal jsem si jako větroň, kterému se předčasně utrhlotažné lano a teď se opuštěný plácá v turbulencích a termálních prouděch. Nikdy v životě jsem se necítil tak osamělý a bezmocný.

Barry pokrčil rameny. Na tváři se mu usadil neměnný výraz člověka, který vás pozoruje z kilometrové dálky.

Svalili jsme se na holou narudlou hlínu a dlouho jen seděli a nechali se opékat žhavým sluncem.

Vzdali jsme se pokusů nalézt zpáteční cestu. Myšlenka na antilopího samce byla nyní vzdálená jako v nějakém jiném

životě. Vníмали jsme jen svíravý hlad v žaludku a mučivou žízeň – naše těla zoufale křičela po vodě. Žízeň umí člověka zcela pohltnout, dohnat ho na pokraj šílenství a ještě dál. Namáhavě jsme se zvedli a bezcílně se vlekli bušem. Pak jsme se dostali na místo, kde se sbíhalo mnoho stop, které vedly stejným směrem, a naše naděje znovu ožila. Tam někde musí být napajedlo. Z posledních sil jsme se vydali po stopách.

O něco později jsme klopýtavě seběhli po strmém srázu plném kamení – a před námi se táhlo napajedlo. Jako šílenci jsme doklusali k okraji a sklonili hlavy, abychom se napili. První ochutnal sladkou vodu Barry a vložil do doušku veškerou životní naději. Vzápětí sebou prudce škubl a začal dávit.

„Co se stalo?“ zeptal jsem se nechápavě.

„Sloni,“ kuckal Barry. „Byli tu sloni...“

Zadíval jsem se na vodní plochu, ale žádného slona jsem neviděl. Nebyl tu jediný živý tvor – až na dva chlapce zoufale toužící po vodě. Spojil jsem dlaně, nabral do nich vodu a sklonil hlavu, abych se napil. Po prvním doušku jsem pochopil, proč Barry tak vyváděl. Voda chutnala po čpavku. Sloni mají ve zvyku ponořit se do napajedla a vyprázdnit do čerstvé vody své objemné močové měchýře. Naše naděje se změnila ve zředěnou sloní moč.

Musíte umírat žízní, která vás připravila o rozum, abyste vůbec uvažovali, že něco tak hnusného polknete. Klekl jsem si, sklonil hlavu k hladině a pil a pil a pil.

Zanedlouho se vrátila noc. Našli jsme si s Barrym úkryt v křoví a leželi vzhůru až do rána, kdy jsme se trochu probírali. Na úsvitu třetího dne jsme znovu zaslechli motor letadla. Tohle byla naše poslední šance. Strhli jsme ze sebe košile, vyšplhali na blízkou vyvýšeninu a začali zuřivě mávat. Pak přišel signál, na který jsme zoufale čekali. Vysoko nad námi otec zakýval křídly, aby potvrdil, že nás viděl, vystřčil ruku z kabiny a dal nám instrukce, které jsem okamžitě